

В. В. Шевчук
старший викладач кафедри права
Хмельницького національного університету

О. В. Охман
викладач кафедри фундаментальних дисциплін
з правознавства Хмельницького інституту
Міжрегіональної академії управління персоналом

УДК 346.26

МАЛІ ПІДПРИЄМНИЦЬКІ СТРУКТУРИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО РЕГУЛЮЄ ЇХ ДІЯЛЬНІСТЬ

Обговорюються проблеми, пов'язані з діяльністю малого підприємництва, розглядається законодавство по організації їх функціонування, визначаються заходи по виведенню малого бізнесу з "тіньового" сектора економіки України.

Ключові слова: малі підприємницькі структури, підприємницьке законодавство, "тіньовий" сектор економіки України.

На нинішньому етапі розвитку України малі підприємства як самостійні і незмінні елементи ринкової економіки, в певній мірі, впливають на її структурну перебудову, створюють середовище для розвитку конкуренції та усунення монополізму в здійсненні підприємницької діяльності, стимулюють інноваційні процеси, сприяють раціональному використанню ресурсів.

Загально визнаними їх перевагами є мобільність, гнучкість, раціональна організаційна структура, оперативність освоєння випуску нової продукції. Разом з цим, в Україні поки що не розроблена науково обґрунтована концепція створення нового комерційного права, яке належним чином регулювало діяльність підприємницьких структур малого бізнесу.

Проблеми оновлення національного законодавства з питань функціонування малих підприємницьких структур досліджувались українськими науковцями у різних аспектах. Зокрема О. Безбабіна та О. Гончаренко вивчали питання конституційно-правового регулювання права на підприємницьку діяльність [1; 2; 3]. У той же час О. Бойко, О. Кібенко та В. Кондратьєв в своїх наукових працях розглядали питання удосконалення законодавства щодо формування та використання статутного капіталу малих підприємницьких структур [4; 5; 6; 7].

Не дивлячись на те, що проблематика законодавчого регулювання діяльності малих підприємницьких структур в Україні досліджена, відсутня система нормативно-правових заходів, спрямованих на переведення "тіньового" сектора малого підприємництва у русло законної діяльності. Проблема протидії таким негативним проявам ускладнюється тим, що весь глобалізований масив "тіньового" капіталообігу і протизаконної діяльності малого підприємництва стрімко поширюється, а відповідна науково обґрунтована економічна, організаційно-управлінська та правова інфраструктура детінізації малого бізнесу напрацьовується повільно.

Нормативно-правові акти у своїй більшості розробляються, виходячи з поточних проблем сьогодення [8; 9]. Тому вони швидко втрачають актуальність, мають елементи нормативної неузгодженості забезпечення малого підприємництва, що, в свою чергу, породжує численні зміни та доповнення в законодавчих актах. Варто також звертати увагу на те, що чинне законодавство з діяльності малих підприємницьких структур містить в собі значну кількість різнопланових правових норм. В ньому діють нормативно-правові акти різного рівня юридичної чинності, відбуваються процеси уніфікації та диференціації, що обумовлює їх суперечливість.

Мета статті — вироблення пропозицій по вдосконаленню законодавства щодо створення малих підприємницьких структур, закріплення однакових підходів до врегулювання мотивації трудової діяльності через заробітну плату та ряд інших вдосконалень.

Не маючи на меті розкривати всі особливості права, як складного соціального явища, зупинимося лише на одному його важливому аспекті — його ролі в період виведення економіки держави із кризового стану.

Маючи свій унікальний предмет — “юридичну матерію”, право як суб’єктивний фактор, здійснює суттєвий вплив на хід ринкових відносин в нашій державі. Потенціал цього впливу більш ефективний, коли дія права відповідає стратегічному напрямку ринкових відносин — розбудові економічно розвинутої країни, яка могла б зайняти чільне місце серед інших європейських країн.

Зазначимо також, що весь нормативний масив, який регулює підприємницьку діяльність, складався без відповідного науково-методичного підґрунтя. В ньому нерідко виникають юридичні дилеми та колізії. Розбалансованість синхронності права, коли складові частини недостатньо узгоджуються одна з одною, призводить до плутанини, перекосів та нової анархії у правовій діяльності суб’єктів підприємницького права. Враховуючи, що потенціал права залежить від ступеня юридичного мислення, усвідомлення його ролі пов’язане із юридичною культурою, правовою пропагандою та правовим вихованням. А для цього, насамперед, необхідно переосмислити соціальне призначення права у сфері малого бізнесу.

Незважаючи на те, що теза про зміцнення правової основи суспільного життя, про верховенство права відображена у ст. 8 Конституції України, все-таки, право ще не набуло належного соціально-політичного важеля в складний період становлення і розбудови держави, а тим паче в сьогоденній економічній ситуації. А тому головною проблемою подальшого розвитку ринкових відносин є необхідність правової допомоги державі в реалізації принципу верховенства права. Для цього необхідно впроваджувати західноєвропейський досвід створення інформаційних та ресурсних навчальних центрів. Україні необхідно більш активно брати участь в програмах з проблем правового захисту малого підприємництва.

Оновлення національного законодавства з діяльності малих підприємницьких структур повинно відповідати не тільки потребам сьогодення, але й бути спрямованим на довготривалу перспективу. А це означає, що воно й надалі покликане розгорнути систему громадських організацій, які забезпечили б подальший розвиток підприємництва (фонд Ж. Сороса, організація “ТАСІ” тощо), його інформаційне забезпечення, розробку пілотних проектів по залученню іноземних інвестицій.

Розвиток системи правового регулювання малих підприємницьких структур вимагає вдосконалення законодавства щодо закріплення однакових підходів до урегулювання мотивації трудової діяльності в них через заробітну плату та ряд інших вдосконалень.

Відповідно до змісту ст. 42 Конституції України назріла необхідність створення дієвої системи юридичних гарантій для всіх видів малої підприємницької діяльності. Важливим чинником її правового регулювання є система заходів, спрямованих на перетворення так званих “тіньових” каналів малого підприємництва у русло законної діяльності. Проблема протидії криміногенній “тінізації” фінансово-господарських відносин таких підприємств в Україні ускладнюється тим, що весь цей глобалізований

руйнівний масив “тіньового” капіталообігу і протизаконної діяльності в історично часовому плані виник у короткий термін і стрімко поширюється, а відповідна науково обґрунтована економічна, організаційно-управлінська та правова інфраструктура детінізації економіки напрацьовується повільно.

Тільки за рахунок створення відповідної бази (правової та соціально-економічної) можлива поступова легалізація “тіньового” сектора малого бізнесу економіки. Безумовно, сам процес легалізації “тіньового” капіталу є складною проблемою не тільки для України, але й інших держав у пострадянському економічному просторі. Ця проблема, в першу чергу, вимагає фундаментальної правової розробки.

Певним чинником, який заважає її вирішенню є, за свідченням деяких правознавців, недостатнє впровадження в практику підприємництва положень теорії приватного права [10, с. 47; 5, с. 23]. Його норми, на жаль, ще не набули в Україні широкого визнання. Зазначимо, що підприємницька діяльність малих економічних структур в нашій державі поки що регулюється нормами Господарського кодексу України та окремими нормами публічного права.

Зазначені проблеми неможливо вирішити без комплексного підходу юристів та економістів до створення сучасної, розрахованої на перспективу, правової бази, яка могла б забезпечити ефективне функціонування всіх малих підприємницьких структур на Україні. Розробка такої бази стане одним з практичних втілень Концепції розвитку законодавства України на період до 2015 року стосовно підприємницької діяльності. На останок зауважимо, що переорієнтація правового мислення залежить не лише від законодавчого закріплення подальшого розвитку малого підприємства, але й від забезпечення прав людини і громадянина на таку діяльність, а також від необхідності свідомого започаткування особливого режиму життя — законності, зокрема і у сфері підприємницької діяльності.

Як на нашу думку, лише за таких умов право зможе зайняти належне йому місце та виконати своє призначення в перебудові економічної системи України, основою якої має стати приватна підприємницька діяльність.

Отже, беручи до уваги все вищевикладене, можна зробити такі висновки:

1. Малі підприємницькі структури на сьогодні є найбільш оптимальними функціональними суб'єктами для покращення фінансового стану України та виведення економіки держави із кризового стану.

2. На державному рівні необхідно розробити податковий механізм для стимулювання малого підприємства, що дозволить перетворити його так звані “тіньові” канали у русло законної діяльності.

3. Зобов'язати облдержадміністрації стимулювати створення системи громадських організацій, які забезпечили б подальший розвиток малого підприємства, законодавчо закріпити його інформаційне забезпечення, а також розробку пілотних проектів по залученню іноземних інвестицій.

Список використаних джерел

1. Безбабіна, О. Конституційне право людини та громадянина на підприємницьку діяльність [Текст] / О. Безбабіна // Підприємство, господарство і право. — 2007. — № 7. — С. 95–99.
2. Безбабіна, О. Поняття і класифікація гарантій реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність [Текст] / О. Безбабіна // Юридичний журнал. — 2006. — № 7. — С. 33–35.
3. Гончаренко, О. М. Проблеми конституційно-правового регулювання права на підприємницьку діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку [Текст] / О. М. Гончаренко // Права людини в Україні. — К., 2008. — С. 171–182.
4. Бойко, О. Правове становище приватних підприємств [Текст] / О. Бойко // Юридична газета. — 2008. — № 18. — С. 39–42.
5. Кібенко, О. Правові проблеми наділення приватного підприємства майном на праві господарського відання [Текст] / О. Кібенко // Все про бухгалтерський облік. — 2006. — № 34. — С. 23.

6. Кондратьєв, В. О. Правове становище підприємств [Текст] / В. О. Кондратьєв // Господарське законодавство : [навч. посіб. для слухачів екон. спец.]. — К. : Ліра-К, 2009. — С. 123–139.
7. Кондратьєв, В. О. Підприємництво як спосіб здійснення господарської діяльності [Текст] / В. О. Кондратьєв // Господарське законодавство : [навч. посіб. для слухачів екон. спец.]. — К. : Ліра-К, 2009. — С. 140–182.
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435–IV [Текст] // ВВР. — 2003. — № № 40–44. — Ст. 461.
9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436–IV [Текст] // ВВР. — 2003. — № 18, № 19–20, № 21–22. — Ст. 462.
10. Васильків, Т. Г. Удосконалення державного регулювання підприємницької діяльності в Україні [Електронний ресурс]. / Т. Г. Васильків // Стратегічні пріоритети. — 2009. — № 1. — URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vamsu_econ/2011_1/meshch.htm.

Надійшла до редакції 15.07.2011

Шевчук В. В., Охман О. В. Малые предпринимательские структуры: проблемные аспекты функционирования и пути совершенствования законодательства, регулирующего их деятельность

Обсуждаются проблемы, связанные с деятельностью малого предпринимательства, рассматривается законодательство по организации их функционирования, определяются мероприятия по выведению малого бизнеса из “теневой” сектора экономики Украины.

Ключевые слова: малые предпринимательские структуры, предпринимательское законодательство, “теневой” сектор экономики Украины.

Shevchuk, V. V.; Okhman, O. V. Small Businesses: the Problematic Aspects of the Operation and Improvement of Legislation that Regulates their Activity

The article deals with the problems of small private business undertaking, legislation regarding the organization of their activities, measures resulting in elimination shady small businesses of Ukrainian economy.

Key words: private business undertakings, undertakings regarding, shady business in Ukrainian economy.

